

Første Mosebok kap. 18- 19 – Tre menn besøker Abraham

I Første Mosebok kap. 18 leser vi om det som i teologien kalles en teofani - fra gresk θεοφάνεια - theós, «gud», og phainein, «å vise fram», det vil si en manifestasjon av Gud.

Det innledes med at HERREN viste seg for Abraham (v.1). Deretter heter det at Abraham fikk se tre menn (v. 2). Beretningen veksler mellom samtale mellom HERREN og Abraham og de tre og Abraham. Abraham snakker til de tre som «dere», og «de» snakker til Abraham. Samtidig er det et klart skille innad i denne gruppen på tre: En av dem er HERREN.

Det hebraiske ordet for HERREN er יהוה - JHWH - som vi vanligvis uttaler Jahve. Navnet er imidlertid så hellig at jødene etter hjemkomsten fra Babylonia (527 før Kristus) ikke uttalte det. I stedet brukte de vokalene i et annet ord for «herre», Adonaj, og satte dem til konsonantene JHWH. Derfor uttaler noen det som «Jehova», og flere bibeloversettelser skriver «Jehova». Selv om det altså er og har vært noen som mener at det er slik navnet skal uttales, er det med stor sannsynlighet feil. Nøyaktig uttale kjenner vi ikke.¹

Så til det interessante spørsmålet: Hvem er de tre mennene?

Noen vil mene at «de tre mennene» i 1. Mosebok 18 er tre engler. Men kan det være rett? Det heter jo helt i innledningen at «HERREN viste seg for Abraham». Dermed kan vi si at beretningen forteller om en TEO-fani; det er Gud selv, HERREN, som åpenbarer seg. Ordet «teo-fani» er satt sammen av de greske ordene «Theos» for Gud og «phanein» som betyr åpenbare eller komme til syne. Beretningen gjør det imidlertid klart at det ikke er et «syn» Abraham har, men at møtet med de tre mennene er konkret og fysisk. Det fortelles nemlig at Abraham vasket føttene deres, og de spiste og gikk.

Da er vi over i neste tolkningsmulighet; nemlig at de tre mennene er HERREN pluss to engler. Den tolkningen står seg svært godt i møte med resten av teksten i kapittel 18, ikke minst i beretningen om deres besøk i Sodoma.

Først er det et skille i samtalen mellom Abraham og HERREN og møtet mellom Abraham og «de tre». Dernest blir det en forskjell mellom «mennene» og HERREN i omtalen av Sara. «Mennene» spør hvor Sara er, men det er den ene HAN, altså HERREN, som gir løftet om at

¹ Artikkel i Wikipedia om navnet JHWH: **Jahve** (hebraisk יהוה) eller **Jehova** er **Guds egennavn** i **Det gamle testamente** (jødisk Tanak), og nevnes over 7 000 ganger der. Siden persisk tid har man belegg for at jøder unngikk å uttale dette navnet, men sa *adonay* «Herren», *elohim* «Gud» eller bare *hashem*, «Navnet», når de kom til dette egennavnet, fordi man mente at navnet var så hellig og så farlig at det måtte unngås. Følgelig var uttalen av navnet gått tapt i middelalderen.^[1]

Det hebraiske יהוה har i noen sammenhenger blitt transkribert som «Jahve», i andre som «Jahwe» eller «Yahwe(h)». Disse ulike variantene skyldes at det ikke er enighet om hvilke latinske vokaler som bør erstatte hebraisk ך (jod/yod) og ם (vav/waw) verken i tysk, engelsk eller israelsk faglitteratur, og heller ikke i nordisk. Etter norske regler for fonologi er det forøvrig mest naturlig å benytte konsonantene JHWH.^[2]

Sara skal få en sønn. Det er også om den ene det heter: «Skulle noe være umulig for HERREN?»

Men så reiser spørsmålet seg om hvem HERREN er. Det gamle testamentet sier nemlig at ingen kan se HERREN GUD og leve. Frykten i møte med Gud er tydelig hos Moses når han ser den brennende tornebusken (2. Mosebok 3,5) og i Jesajas' kallsopplevelse (Jesaja 6). Det nye testamentet sier at ingen har noen gang sett Gud, men Han har åpenbart seg i Sønnen Jesus, den inkarnerte (Joh. 1,14 og 18; Hebr. 1,1ff). Har vi med en Kristo-fani å gjøre fremfor en Teo-fani, det vil si at HERREN i Første Mosebok 18 er den andre personen i den treenige Gud, nemlig Sønnen?

Noen tenker at «de tre mennene» utgjør treenigheten. Det er lite sannsynlig, for i beretningen omtales to av mennene som engler. Guds Sønn og Den hellige ånd er ellers ikke omtalt som engler i Bibelen.

Den siste delen av kapittel 18 handler om Sodoma og Gomorra. Den bekrefter at vi har med HERREN pluss to engler i fysiske menns skikkelse å gjøre. «Mennene brøt opp og vendte blikket mot Sodoma,» står det. Og like etter: «Da tenkte HERREN: «Skulle jeg skjule for Abraham hva jeg vil gjøre?» Og deretter: «Så gikk mennene derfra, de tok veien mot Sodoma. Men Abraham ble stående for HERRENS ansikt.»

Det er altså et tydelig skille mellom «mennene» og «HERREN».

Det blir enda klarere når mennene kommer til Sodoma (kap. 19). Det heter: «De to englene kom til Sodoma ...» De to mennene er altså engler, mens han som har talt med Abraham er HERREN. De to englene er fysiske menn, ikke åndeskikkelser som bare er til stede i et syn. Lot så dem med sine øyne, han bød seg for dem og inviterte dem inn i sitt hus. Lot stelte i stand et festmåltid for dem, og de spiste. De andre mennene i Sodoma hadde også sett dem i fysisk skikkelse og la planer om «å ha sin vilje med dem», det vil si homoseksuell omgang. Da Sodomas menn ikke fikk sin vilje, strakte de to mennene (det vil si englene) ut hånden, tok Lot inn i huset og stengte døren. Så slo de mennene utenfor med blindhet.

Deretter talte mennene til Lot og bød ham og hans familie om å forlate Sodoma. De gjorde så, for HERREN hadde omsorg for Lot, heter det. Innledningen til beretningen forteller at det var to engler som kom til Sodoma, men i resten av historien fortelles det at de var to menn.

Etter at Lot og familien har flyktet, lot HERREN det regne sovel og ild over Sodoma og Gomorra – ned fra HERREN, fra himmelen.

Avslutningsvis fortelles det at Abraham skyndte seg tilbake til det stedet der han hadde stått for HERRENS ansikt (v. 27).

Konklusjonen skulle være klar: De tre mennene er HERREN pluss to engler. Vi kunne si: Abraham ble vitne til en fysisk åpenbaring av Gud (teofani) og «fania» av to engler.

Artikler til videre studium

[Who were the three men who appeared to Abraham in Genesis 18?](#)

[Who were the three men who visited Abraham in Genesis 18?](#)

[Who were the three men \(angels\) that visited Abraham in Genesis 18-22?](#)

[Who are the three men that appeared to Abraham in Genesis 18?](#)

[The identity of the three visitors in Genesis 18](#)

[Is Genesis 18 regarded as a Theophany of the Trinity by any denomination?](#)

[The Three Men of Genesis 18 Are God](#)